17437

IPARFELÜGYELŐI KÖNYVTÁR

* 1928 * II * KÖTET *

AZ IPARI ÜZEMEKRE VONATKOZÓ ÚJ RENDELKEZÉSEK

A KÖNYV ELŐSZAVÁT IRTA:

SCHILLING ZOLTÁN
MINISZTERI TANÁCSOS

ÖSSZEÁLLITOTTÁK ÉS MAGYARÁZATOKKAL ELLÁTTÁK:

Dr. SZEGEDY-MASZÁK ELEMÉR
MINISZTERI TANÁCSOS
a m. kir. Kereskedelemügyi Minisztérium
munkásvédelmi osztályában

ÉS

MOIZER IMRE
ITÉLŐBÍRÓ
a m. kir. Munkásbiztosítási
Felsőbíróságnál

MAGYAR GÉNIUSZ NEMZETI KULTURÁT TERJESZTŐ RT.
VI., Jókai tér 8. Telefon: T. 255-07

III. Rész.

Fiatalkorúak és nők fokozott védelme az iparban.

A magyar törvényhozás azt a hézagot, amely a hazai és külföldi jogrendszerek között az iparban foglalkoztatott gyermekek és fiatalkorúak védelme, továbbá a szülőnők kimélése tekintetében fennállott volt, kitöltötte azáltal, hogy az 1919. évben Washingtonban tartott nemzetközi munkaügyi egyetemes értekezleten elfogadott három nemzetközi munkaügyi egyezmény alapján a védelemre leginkább ráutaltaknak: a gyermekeknek és fiatalkorúaknak, a nőknek és a szülőnők kímélése útján a születendő új nemzedéknek fokozottabb védelmét — a fenti egyezményekben foglaltakat a hazai viszonyoknak megfelelőleg kiegészítve — az alábbi törvénybe iktatta:

Az iparban, valamint némely más vállalatban foglalkoztatott gyermekek, fiatalkorúak és nők védeméről szóló 1928. évi V. törvénycikk.

1. §. Amennyiben ez a törvény kivételt nem tesz, hatálya kiterjed:

1. az 1884:XVII. törvénycikk, valamint az 1922:XII. törvénycikk hatálya alá eső üzemekre és vállalatokra, ezekhez számítva az összes építési vállalatokat is;

2. a bánya- és kohóvállalatokra, valamint ezeknek segéd- és feldolgozó üzemeire;

3. az állami egyedáruságokkal kapcsolatos ipari vállalatokra;

4. személyek és áruk szállítására úton;

5. személyek és áruk szállítására vasúton;

6. az áruknak kezelésére kikötőkben, rakpartokon, lerakóhelyeken és raktárakban;

7. a vasúti és hajózási vállalatok által fenntartott gyártási és javító műhelyekre;

8. az állami posta, táviró és távbeszélő intézet által fenntartott gyártási és javító műhelyekre.

A törvény alkalmazása tekintetében nem tesz különbséget, hogy a felsorolt üzemek és vállalatok az állam, a törvényhatóságok, a községek vagy magánosok kezelésében vannak-e.

Az 1884. évi XVII. törvénycikkbe foglalt ipartörvény kiterjed az iparra és kereskedelemre egyaránt, azonban nem sorolja fel és nem csoportosítja az iparnak különböző nemeit. Amennyiben pedig bizonyos iparokra vonatkozólag egyes szakaszaiban külön rendelkezik, azokban a részeiben a törvény hatályon kívül van helyezve a fenti törvénycikk módosításáról szóló 1922 : XII. törvénycikk által.

A jelen törvény hatálya alá tartoznak annak 1. § 1. pontja értelmében az összes iparok, tehát a kereskedelmi üzemek is, a törvény 2. §-a második bekezdésében foglalt korlátozással, mely szerint a nyilt árusítási üzletekre nézve a törvény egyes szakaszai nem terjednek ki.

Az 1922 : XII. törvénycikk az összes iparokat az alábbi három csoportba osztja:

a) képesítéshez kötött iparok,

b) engedélyhez kötött iparok és

c) szabad iparok.

A képesítéshez kötött iparokat a törvény 13. és 14. §-ai, az engedélyhez kötött iparokat a törvény 34. és 14. §-ai, valamint a vonatkozó rendeletek sorolják fel, míg szabad ipar mindaz az ipar, amelynek gyakorlása sem képesítéshez, sem engedélyhez kötve nincsen. Ide kell tehát érteni a kereskedést is.

A törvény hatálya alá tartoznak azok az üzemek is, amelyekben csupán ugyanannak a családnak tagjai vannak alkalmazva.

2. §. Ennek a törvénynek rendelkezései nem vonatkoznak:

1. a mezőgazdasági és erdei termelésre, az állattenyésztésre, a halászatra, a kert- és szőlőmívelésre, a selymészetre és méhészetre;

2. a vasúti vállalatok igazgatására;

3. az állami posta-, táviró- és távbeszélő intézetek igazgatására és forgalmi üzemére.

Az e törvény 12., 13. és 14. §-aiban foglalt rendelkezések nem nyernek alkalmazást a személyeknek és áruknak úton, valamint vasúton szállításánál, továbbá az áruknak kikötőkben, rakpartokon, lerakóhelyeken és raktárakban kezelésénél foglalkoztatott tizennyolc éven felüli nőkre.

Az e törvény 12., 13., 14. és 15. §-aiban foglalt rendelkezések hatálya nem terjed ki a nyilt árusítási üzletekre. A kereskedelemügyi miniszter azonban az említett szakaszokban foglalt rendelkezések hatályát akár általános, akár csak egyes üzletágakra, illetőleg egyes városokra és községekre szóló érvénnyel a nyilt árusítási üzletekre is kiterjesztheti.

A vasúti forgalmi állomási szolgálatban alkalmazott kezelőnőket nem lehetett a törvény hatálya alá vonni. A szolgálattal ugyanis nem volna összeegyeztethető a nők éjjeli munkájának eltiltása, mert az egyértelmű lett volna azzal, hogy a nőket a vasúti forgalmi szolgálatban nem lehetett volna alkalmazni. Azt a nemzetközi egyezmény is mellőzte.

A nyilt árusítási üzletekben foglalkoztatott nőkre ennél a rendelkezésnél fogva a tizenegyórai éjjeli pihenő nyujtása nem kötelező, mert azt még egyelőre általában kiterjeszteni nem lehetett.

3. §. E törvény rendelkezései szempontjából a „gyermek" kifejezés tizennegyedik évét még be nem töltött személyt; a „fiatalkorú" kifejezés tizennégy évesnél idősebb, de tizennyolcadik évét még be nem töltött személyt jelent.

A szakasz szövege megfelel az ipartörvény módosításáról szóló 1922. évi törvénycikk 73. §-ának. A „gyermek", valamint a „fiatalkorú" kifejezés egyaránt vonatkozik a férfi és a női nemhez tartozó személyekre. Ott, ahol a törvény valamely rendelkezése csak a férfi nemhez tartozó fiatalkorúakra terjed ki, az mindenütt ki van fejezve.

4. §. Olyan gyermeket, aki tizennegyedik évét még be nem töltötte, az 1. §-ban megjelölt üzemek és vállalatok körében foglalkoztatni tilos. Átmenetileg azonban addig, amíg a gyermekek mindennapi elemi népiskolai oktatása a betöltött tizennegyedik életévig ki nem terjesztetik, a tizenkettedik életévüket betöltött gyermekek is foglalkoztathatók.

Az 1. §. 2. pontjában megjelölt üzemekben tizenkettedik életévüket betöltött gyermekeket átmenetileg is csak külszíni munkára és csak bányakapitányságí engedéllyel szabad alkalmazni.

Az iparban való alkalmazhatóság alsó korhatárát már az 1922 : XII. törvény 74. §-a a tizenkettedik évben állapította meg. Itt csak annyiban van újítás, amennyiben elvben az alkalmazhatóság alsó korhatára a tizennegyedik évre emeltetik; egyelőre azonban a tizenkettedik évet kell az alsó korhatárnak tekinteni, mert az iskoláztatási kötelezettség ott ér véget.

A második bekezdés a bánya- és kohóvállalatokra, valamint ezeknek segéd- és feldolgozó üzemeire vonatkozik, amelyekben való munka a gyermekekre kétségkívül veszélyesebb és ezért a gyermekek alkalmazásának hatósági engedélyhez kötését indokoltnak kell tartani.

5. §. A gyermek, vagy fiatalkorú rendszeres foglalkoztatása annak az 1921:XXX. törvénycikkben szabályozott iskolalátogatási kötelességét nem érinti. A munkaadó a gyermeket vagy fiatalkorút e kötelességének teljesítésében nem korlátozhatja. Az iskolában töltött időt a gyermek, illetőleg fiatalkorú munkaidejébe be kell számítani.

Az 1921:XXX. t.-c. 1. §-a szerint minden gyermek gondviselője (szülő, gyám, gazda) — amennyiben maga a törvény kivételt nem tesz — köteles a gondviselése alatt álló gyermeket

a hatodik életévének betöltését követő kilenc tanéven át nyilvános iskolai oktatásban, mégpedig 1. hat éven át elemi népiskolai, 2. továbbá három tanéven át továbbképző (ismétlő) népiskolai oktatásban részesíttetni. Ez az oktatás, ha a gyermek a szabályszerű eredményt nem tudja elérni, két évre meg is hosszabbítható.

Az elemi népiskolai oktatási kötelezettség a törvény értelmében a gyermek tizenkettedik évéig terjed ki. Ennek a kornak betöltése után a gyermeket az iparban akár mint munkást, akár mint tanoncot már foglalkoztatni lehet, azonban őt iskolai kötelezettségének teljesítésében korlátozni, vagy őt arra kényszeríteni, hogy az iskolában töltött időt a munkában pótolja, nem szabad. Ez a rendelkezés nem új, mert már az 1884 : XVII. törvénycikk 64. §-a is úgy rendelkezett, hogy az iskolában tölött időt bele kell érteni a napi munkaidőbe.

Természetesen a fennálló egyéb olyan rendelkezések hatályát, melyek az alkalmazhatóság határát későbbi évekre teszik, ez a rendelkezés nem érinti; így pl. a sütő- és cukrászipar szabályozásáról szóló 1923 : XV. t.-c. 1. §-ának az a rendelkezése, hogy abban az iparban tizennégyévesnél fiatalabb gyermeket alkalmazni nem szabad, változatlanul fennáll.

6. §. Az 1. §-ban megjelölt üzemekben, vállalatokban gyermeket, fiatalkorút és nőt csak abban az esetben szabad rendszeresen foglalkoztatni, ha hatósági orvos (tiszti, községi vagy körorvos), avagy munkásbiztosító pénztári (bányatárspénztári) orvos, közforgalmú vasutaknál a vasúti orvos bizonyítványa igazolja, hogy a gyermek, fiatalkorú, illetőleg nő a kötelességévé tett munka elvégzésére testileg alkalmas.

Az orvosi vizsgálat foganatosítása a munkaadó kötelessége. A vizsgálat költsége a munkaadót terheli.

Az orvosi vizsgálat módját, megismétlését és a vizsgálatért járó díjazást az illetékes miniszter a népjóléti és munkaügyi miniszterrel egyetértőleg rendelettel szabályozza.

Az 1. §. 2. pontjában megjelölt üzemekben földalatti munkára tizenhatodik életévét be nem töltött fiatalkorút alkalmasságának orvosi bizonyítvánnyal igazolása esetén is

csak az illetékes bányakapitányság engedélyével és csak meghatározott munkakörben szabad alkalmazni.

A kötelező orvosi vizsgálat sem újítás, mert azt a *tanoncokra* vonatkozólag az 1922 : XII. törvénycikk 76. §-a, *a gyárakban alkalmazni kívánt* tizenhatéven aluli fiatalkorúakra nézve pedig a 67.674/1926. K. M. R. kötelezővé tette; újítás csak az, hogy a törvény a kötelező orvosi vizsgálatot kiterjeszti minden olyan gyermekre, fiatalkorúra és nőre, akit a törvény hatálya alá tartozó üzemekben és vállalatokban foglalkoztatni kívánnak.

Újítás továbbá az, hogy az orvosi vizsgálat költségeit a törvény a munkaadóra hárítja, mint akinek érdeke, hogy olyan egyéneket foglalkoztasson, akik a kérdéses munka elvégzésére alkalmasak. A vizsgálat díját s a bizonyítványok bélyegilletékét a kiadandó miniszteri rendelet kétségkívül megnyugtatóan fogja megállapítani.

Az utolsó bekezdés a bánya- és kohóvállalatokra nézve a 4. §-ban foglalt esethez hasonlóan hatósági engedélyhez köti a fiatalkorúaknak földalatti munkára való alkalmazhatóságát.

7. §. Gyermekkel, fiatalkorúval és nővel tilos olyan munkát végeztetni, amely testi erejét meghaladja, vagy egészségét, testi épségét, erkölcsét, a gyermeknek vagy fiatalkorúnak fejlődését veszélyezteti.

Az a munkaadó, aki gyermeket, fiatalkorút vagy nőt foglalkoztat, köteles üzemét azoknak a követelményeknek megfelelően berendezni és vezetni, amelyeknek megvalósítása az ilyen alkalmazottak egészségének, testi épségének és erkölcsének megóvása érdekében szükséges. Ezeket a követelményeket az illetékes miniszter a munkaadó és munkavállaló érdekképviseleteknek meghallgatása után rendelettel megállapíthatja.

A kötelező orvosi vizsgálat éppen azt akarja kizárni, hogy valamely munkára annak elvégzésére nem elég fejlett és erős egyéneket alkalmazhassanak, e mellett azonban a munkaadó felelősségét is meg kellett állapítani. Egyébként ez a § sem jelent egészében újítást, mert az 1884 : XVII. t.-c. 114. és 116. §-aiban és az 1893:XXVIII. t.-c. 1. §-ában a munkaadónak ezek a kötelezettségei is ki vannak fejezve. Teljessé e rendelkezéseket a kiadandó rendeletek fogják tenni.

8. §. Ha a nő hatósági orvosnak (tiszti, községi, vagy körorvosnak), avagy munkásbiztosító pénztári (bányatárspénztári) orvosnak, közforgalmú vasútaknál a vasúti orvosnak bizonyítványával igazolja, hogy a szülés előreláthatóan hat héten belül bekövetkezik, vagy koraszülés veszélye forog fenn, kérelmére őt a munka alól azonnal fel kell menteni.

Nőt a szülést követő hat hét alatt nem szabad foglalkoztatni. Ha pedig a nő hatósági orvosnak (tiszti, községi, vagy körorvosnak), avagy munkásbiztosító pénztári (bányatárspénztári) orvosnak, közforgalmú vasutaknál a vasúti orvosnak bizonyítványával igazolja, hogy a terhesség vagy szülés következtében oly beteg, hogy munkába nem állhat, a szolgálati viszonyból folyó kötelességei teljesítését a hat hetet követő további négy héten át megtagadhatja. A munkaviszony az alatt az idő alatt is fenn áll, amely alatt a nő a munkaadó részére munkát nem végez, de erre az időre a munkaadó bért csak abban az esetben köteles fizetni, ha a bérfizetési kötelezettséget a szolgálati szerződés erre az időre kifejezetten megállapítja.

A szülést megelőző és követő hat-hat heti időtartam alatt a szolgálati viszony felmondása hatálytalan, ha a munkaadónak a felmondáskor tudomása volt a terhességről vagy szülésről, vagy ha erről a nő a munkaadót élőszóval történő felmondás esetén azonnal, más módon történő felmondás esetén annak közlésétől számított nyolc napon belül értesíti. Amennyiben a nő ezen idő elteltekor a munka folytatásában oly betegség következtében van akadályozva, amely az előző bekezdésben említett orvos bizonyítványa szerint a terhesség vagy szülés következménye, a szolgálati viszony felmondása az akadályoztatás tartama alatt, de legfeljebb további négy héten át szintén hatálytalan. Ha a munkaadó a szolgálati viszonyt oly időre mondja fel, amely az első és második mondatban megállapított időbe esik, a munkaviszony befejezésé-

nek időpontja az első és második mondatban megállapított idővel eltolódik.

A harmadik bekezdés rendelkezései nem nyernek alkalmazást, ha a határozott időre kötött szolgálati szerződés a szerződési időnek lejárta következtében az említett bekezdésben megállapított idő alatt szűnik meg, úgyszintén akkor sem, ha a szolgálati szerződést kifejezetten meghatározott célra kötötték s ez a cél abban az időpontban, amelyre a felmondás szól, el van érve. A harmadik bekezdés rendelkezései nem érintik továbbá a munkaadónak azt a jogát, hogy fölmondási idő nélkül bocsáthassa el a szolgálatból azt a nőt, aki erre a törvényben megállapított, a terhességgel, illetőleg szüléssel össze nem függő okot szolgáltatott. Ezt a jogát sem érvényesítheti azonban, ha a rögtöni elbocsátás törvényes jogalapjáról a munka szünetelésének megkezdése előtt több mint nyolc nappal értesült.

Az előző bekezdésekben, valamint a 20. §-ban foglalt rendelkezések a belvizi és tengeri hajózásra, a légi közlekedésre, valamint az ezekhez tartozó melléküzemekre is vonatkoznak.

Ez a § az anyaság védelmét iktatja törvénybe. A tizenkét, illetve tizenhat hétben megállapított védelmi időt három részre osztja: az első rész a terhességnek utolsó hat hetére vonatkozik és a nő szabad elhatározására bízza, hogy állapotának megfelelőleg mikor kívánja a munkát abbahagyni anélkül, hogy munkaviszonyát fel lehetne az ő hozzájárulása nélkül bontani.

A második rész a szülést követő hatheti idő; amelyben a nőt foglalkoztatni *nem szabad.* A harmadik része a védelmi időnek abban az esetben lép érvényre, ha a nő egészsége a hatheti pihenő alatt sem áll helyre, amely esetben még négy hétig távol maradhat a munkától anélkül, hogy szolgálati viszonya akarata ellenére egyoldalúlag felbontható lenne.

Az alatt az idő alatt, míg a terhes, illetve a gyermekágyas nő munkaadója részére nem dolgozik, munkabér sem illeti, kivéve, ha előzetesen kötött szolgálati szerződése azt az ő javára megállapítja.

Erre az időre, illetve arra az összesen tizenkét hétre,

amelyre az 1927 : XXI. t.-c. 30. §-a értelmében a nő terhességi, illetve gyermekágyi segélyt kap, az idézett törvénycikk 23. §-a értelmében a biztosítási járulékot sem kell fizetni, kivéve az előbbi bekezdésben említett azt az esetet, ha a nő munkaadójától a segélyezés tartamára teljes javadalmazását megkapja.

A munkaadó felmondási jogát azonban természetszerűleg nem érinthetik ezek a rendelkezések akkor, ha az alkalmazott nő a terhességgel össze nem függő okot ad a rögtöni elbocsátásra, amelyeket az ipari alkalmazottakra vonatkozólag az 1884. évi XVII. t.-c. 92. §-a és a tanoncokra vonatkozólag az 1922. évi t.-c. 97. §-a állapít meg.

9. §. Ha a gyermek, fiatalkorú, vagy nő foglalkozását egészségének, testi épségének, vagy erkölcsének veszélyeztetése nélkül nem folytathatja, a munkaadó őt saját kívánságára, feltéve, hogy annak jogosultságát hatósági orvosnak (tiszti, községi vagy körorvosnak), avagy munkásbiztosító pénztári (bányatárspénztári) orvosnak, a közforgalmú vasutaknál a vasúti orvosnak bizonyítványával igazolja, vagy az üzem munkásvédelmi felügyeletére hivatott hatóságnak utasítására, az illető munkától azonnal felmenteni és a fennforgó lehetőséghez képest más megfelelő munkával foglalkoztatni, amennyiben pedig ez a hatóság megállapítása szerint nem lehetséges, a munkaviszony idő előtti megszűnésére megállapított bárminő joghátrány nélkül a szolgálatból azonnal elbocsátani köteles.

Az üzem munkásvédelmi felügyeletére hivatott elsőfokú hatóságnak az előző bekezdésben említett utasítása, illetőleg megállapítása ellen a munkaadó is, az alkalmazott is jogorvoslattal élhet.

A §-ban említett veszélyeztetés megszüntetése céljából a munkaadónak elsősorban arra kell törekednie, hogy alkalmazottját, ha arra egyáltalán van lehetőség, más munkakörben helyezze el; csak, ha az üzem munkásvédelmi felügyeletére hivatott hatóság megállapítása szerint, erre mód nincs, kell az alkalmazott veszélyeztetésének a szolgálatból való elbocsátással vetni véget. Ily esetben a munkaviszony időelőtti

megszűnése miatt sem a munkaadónak, sem az alkalmazottnak nem lehet követelése.

10. §. Az illetékes miniszter feladata, hogy

a) a gyermek, fiatalkorú, vagy nő foglalkoztatásának feltétele gyanánt az alkalmazottak egészségének, testi épségének és erkölcsének megóvása céljából az üzem berendezésére, a munka végzésére, bizonyos anyagok használásának mellőzésére nézve kötelezően rendelkezzék;

b) a gyermeknek, fiatalkorúnak, vagy nőnek foglalkoztatását bizonyos üzemekben, helyiségekben, bizonyos munkákkal vagy műveletekkel az alkalmazottak kora vagy testi alkalmassága tekintetében megállapított feltételekhez kösse;

c) megállapítsa annak a tehernek legnagyobb mérvét, amelyet gyermekkel, fiatalkorúval, vagy nővel mozgásba hozatni, megállíttatni, emeltetni, leeresztetni, hordatni, huzatni, vagy tolatni szabad;

d) gyermeknek, fiatalkorúnak, vagy nőnek foglalkoztatását bizonyos üzemekben, bizonyos helyiségekben, bizonyos munkákkal, vagy műveletekkel, ezeknek az alkalmazottaknak egészségére, testi épségére, fejlődésére, vagy erkölcsére gyakorolt hátrányos befolyása vagy veszélyei miatt megtiltsa.

Az illetékes miniszter a jelen szakasz első bekezdése alapján teendő rendelkezéseket az érdekképviseletek meghallgatásával, a törvény életbelépésétől számított egy éven belül, később pedig, amikor indokolt szükség esete forog fenn, kiadni köteles.

Ez a § az illetékes miniszter feladatává teszi, hogy rendelettel állapítsa meg azokat a követelményeket, feltételeket és korlátozásokat, amelyeket a gyermekek, fiatalkorúak és nők egészségének, testi épségének és erkölcsének megóvása érdekében érvényesíteni kell. Ez a rendelkezés nem jelent a munkaadókkal szemben újabb jogkört, mert jóformán megfelel az 1884. évi XVII. t.-c. 30., 114. és 116. §-aiban és az 1893. évi XXVIII. t.-c. 1. §-ában foglalt megállapításoknak.

11. §. Az élelemnek, amellyel a munkaadó látja el a gyermeket, fiatalkorút, vagy nőt, élvezhetőnek, táplálónak és tekintettel az alkalmazott szervezetére, elégnek kell lennie.

A lakás vagy hálóhelyiség, melyet a munkaadó szolgáltat, egészséges, az erkölcs és az illendőség követelményeinek megfelelő kell, hogy legyen és a munkaadó köteles gondoskodni arról, hogy az a tisztaság és rend követelményeinek megfelelő állapotban tartassék.

Közös hálótermekben csak egynemű személyek helyezhetők el.

Az illetékes miniszter az e szakaszban foglalt rendelkezések végrehajtására rendelettel közelebbi szabályokat állapíthat meg.

E szakasz rendelkezései nem terjednek ki a szülőnek, örökbefogadó szülőnek, végül a férjnek saját vállalatában, üzemében, vagy foglalkozásában dolgozó oly gyermekre, fiatalkorúra vagy nőre, aki munkaadójának lemenő rokona, vagy az elsőfokú unokatestvérnél nem távolabb oldalrokona, vagy felesége és vele egy háztartásban él.

Az első bekezdés az ipari alkalmazottakra vonatkozólag kiegészíti az 1884. évi XVII. t.-c. 118. §-ának alábbi rendelkezéseit: A gyáros rendes élelmezéssel a munkást, ha az beleegyezik, elláthatja s az értük járó összegeket a bérfizetés alkalmával béréből levonhatja: egyébként azonban köteles munkása bérét készpénzben és pedig — ha máskép nem egyezkedett, aminek a munkarendben ki kell fejezve lennie — hetenként kifizetni.

A második bekezdés mellett érvényben van az 1884. évi XVII. t.-c. 98. §-a, mely szerint az iparos, aki segédeit lakással is ellátja, e célra egészséges és lakható helyet tartozik kijelölni. A segéd által egészségtelen lakás miatt beadott panaszok az iparhatóság részéről mindig a helyszínén a tisztiorvos közbejöttével vizsgálandók meg és haladék nélkül orvoslandók, a 118. § pedig a munkásnak lakással bérért való ellátását és az érte járó összegnek a bérfizetés alkalmával való levonását a munkás beleegyezéséhez köti.

A tanoncokra vonatkozólag ily értelemben rendelkezik az 1922. évi XII. t.-c. 93. §-ának 5. pontja is.

Ezekre a rendelkezésekre egyes iparágakban rendkívül nagy szükség van, mert tudvalevőleg a munkáslakások tekintetében sok helyütt tűrhetetlen viszonyok vannak, amikre nézve a lakásviszonyok rendkívüli mostohasága sem lehet mentség.

Igen nagy szükség van a harmadik bekezdésben kifejezett rendelkezésre, hogy közös hálótermekben csak egynemű személyek helyezhetők el, mert e tekintetben sok lelkiismeretlenség olvasható a hivatalos jelentésekben.

12. §. Az 1. §-ban megjelölt üzemekben és vállalatokban gyermekeket, fiatalkorúakat és nőket éjjel foglalkoztatni tilos.

A jelen törvény értelmében éjjelnek kell venni az este 10 órától reggel 5 óráig terjedő időszakot.

A gyermekeknek, fiatalkorúaknak és nőknek legalább tizenegy egymásra következő órai éjjeli pihenőidőt kell biztosítani.

A 12—19. §-ok tartalmazzák a nők éjjeli munkája, továbbá a fiatalkorúak éjjeli munkája tárgyában létrejött két nemzetközi munkaügyi egyezménynek az éjjeli munka eltiltását és az ezen tilalom alól engedhető kivételeket megállapító határozmányait. Az általános tiltó rendelkezést a 12. § tartalmazza, az ezen általános tilalom alól tehető kivételeket pedig a 13—19. §-ok. A két nemzetközi egyezmény értelmében az éjjeli munka tilalma szűkíthető nem volt és a törvény értelmében kiadandó rendeletekkel sem lesz szűkíthető és a kivételek sem lesznek tágíthatók, mert ezek keretei is meg vannak szabva az egyezményekben, amelyeken a törvényhozásnak nem is volt módjában változtatnia.

A törvény 2. §-ának ötödik és hatodik bekezdése szerint az éjjeli munka tilalma nem terjed ki a vasúti és hajózási forgalmi állomási szolgálatban alkalmazott tizennyolc éven felüli nőkre és a nyilt árusítási üzletek alkalmazottaira. Ez

utóbbiakra azonban a törvény felhatalmazása szerint a kereskedelemügyi miniszter kiterjeszthetí.

Ez a tilalom a magyar jogban nem egészen új, mert az 1884. évi XVII. t.-c. 65. és 115. §-ai a tizenhat éven alul levő tanoncok és illetve munkások, az 1911. évi XIX. t.-c. pedig a nők éjjeli munkáját tiltotta. Az idézett §-okat és törvényt a jelen törvény 39. §-a hatályon kívül helyezi.

Az éjjeli idő a gyermekek, fiatalkorúak és nők foglalkoztatása szempontjából esti tíz órától reggeli öt óráig tart, vagyis reggeli öt óra és esti tíz óra közt szabad őket foglalkoztatni, az éjjeli pihenőidőnek azonban legalább is tizenegy egymásra következő óráig kell tartania. Ebből következik egyrészt az, hogy az a gyermek, fiatalkorú vagy nő, akit reggeli öt órakor munkába akarnak állítani, csak akkor kezdheti öt órakor a munkát, ha az előző napon azt legkésőbb délutáni hat órakor abbahagyta; másrészt pedig, aki esti tíz óráig dolgozott, másnap délelőtti kilenc óra előtt a munkát nem kezdheti meg.

A legkevesebb tizenegyórai éjjeli pihenőidő a nőkre, a sütő- és cukrásziparban pedig az összes alkalmazottakra eddig is kötelező volt; jelen törvény a tizennyolc év alatti férfiakra kivétel nélkül kiterjesztette.

Önként értetődik, hogy ez a szabály oly iparágakra, amelyekben ennél messzebbmenő korlátozások vannak életben, nem vonatkozik. Igy a húsiparban, melyben esti nyolc órától reggeli hat óráig a munkának szünetelnie kell, ez alatt az idő alatt gyermekek, fiatalkorúak és nők sem foglalkoztathatók, kivéve az üzleti árusítást, amelyre ez a korlátozás egyelőre még nem terjed ki. A sütő- és cukrásziparban pedig az előállító munka csak esti kilenc óráig lévén végezhető, a védett korúakat és nőket nem szabad esti kilenc órán túl dolgoztatni.

A nőmunkások védelme szempontjából ez a § kiterjesztő irányú, mert az 1911 : XIX. t.-c. csak oly üzemekre és vállalatokra terjedt ki, amelyekben rendszerint tíznél több munkás van alkalmazva, az tehát a kisiparnak a nagyobb részére

nem terjedt ki, míg a jelen törvény az üzemekre és vállalatokra nézve az alkalmazottak száma tekintetében nem tesz kivételt.

13. §. Az évszakok által befolyásolt üzemekben, úgyszintén rendkívüli körülmények között minden más üzemben is, az illetékes hatóságok megengedhetik, hogy a tizennyolc éven felüli nőmunkásoknak a 12. § szerint biztosított tizenegy órai éjjeli munkaszünete egy-egy évben legfeljebb hatvan napon át tíz órára szállíttassék le.

Ebben az esetben a 24. § negyedik bekezdése értelmében a hatósági engedélyt, vagy annak teljes szövegű másolatát az engedélyezett idő tartamára a munkaidőrend mellé ki kell függeszteni.

Ez a § a fennebb már mondottak értelmében nem vonatkozik a vasúti és hajózási forgalmi állomási szolgálatban alkalmazott tizennyolc éven felüli nőkre és a nyilt árusítási üzletek alkalmazottaira.

Ez a rendelkezés nem magyarázható úgy, hogy a tizennyolc éven felüli nőmunkások tizenegyórai éjjeli munkaszünetének egy-egy évben legfeljebb hatvan napon tíz órára leszállítását a hatóság olyképpen is megengedheti, hogy az éjjeli munkaszünetnek ez a leszállítása egy-egy évben hatvan napon át minden munkásnővel szemben egyénenként érvényesíthető legyen, vagyis hogy egy-egy üzemen belül a nők éjjeli munkaszünete a munkásnőknek ebből a szempontból csoportokba osztása mellett ne csak hatvan napon át, hanem a munkásnők csoportosításának megfelelően, lényegesen hosszabb időn át legyen tíz órára leszállítható, hanem az csak olyképpen értelmezhető, hogy egy-egy üzemben ezen az alapon a nőmunkások éjjeli munkaszünetének egy órával való megrövidítése, tekintet nélkül arra, hogy az hány munkásnővel szemben válik szükségessé, összesen legfeljebb hatvan napon engedhető meg. (L. a törvényjavaslat indokolásait.)

Az 1911. évi XIX. t.-c. 3. §-ának teljesen analóg rendelkezése is ebben az értelemben hajtatott végre s a 7143. eln. 1911. K. M. R. 13. §-ában ez ki is van fejezve.

Az időszakos (campagne) üzemek, amelyek csak az év bizonyos szakában állanak munkában, az e szakaszban említett kivételes engedély szempontjából nem tartoznak az évszakok befolyásának kitett üzemek közé. (V. ö. 7143 eln./1911. K. M. R. 11. §-ának utolsó bekezdésével.)

14. §. Az illetékes miniszter általános hatályú rendelettel megengedheti, hogy a tizennyolc éven felüli nők olyan üzemekben, amelyek gyors romlásnak alávetett nyersanyagokat vagy félgyártmányokat dolgoznak fel, a rendeletben megállapított feltételek mellett, előzetes bejelentés után éjjel is foglalkoztathatók legyenek, ha az éjjeli munka az ezekben a nyersanyagokban és félgyártmányokban előállható veszteség elkerülése érdekében szükséges.

Ezekben az üzemekben a nők munkaideje heti hatvan óránál és az éjjeli munkaidő egy-egy napon tíz óránál több nem lehet.

Az illetékes miniszter az első bekezdés alapján kibocsátandó rendeletben a nők munkaidejére vonatkozóan általános hatállyal, vagy egyes üzemágakra nézve külön-külön, továbbmenő részletes rendelkezéseket adhat ki.

Ez a § sem jelent újítást; megfelel az 1911 : XIX. t.-c. 4. §-ának. Ezen az alapon keltek a selyemgubóraktárakban és a közfogyasztásra szánt tejet feldolgozó üzemekben alkalmazott nők éjjeli foglalkoztatását szabályozó 2963. eln./1912. és 26.087/1913. K. M. R.-ek. A vasúti és hajózási állomási forgalomban alkalmazott tizennyolc éven felüli nőkre és a nyilt árusítási üzletek alkalmazottaira nem vonatkozik.

15. §. A tizenhat és tizennyolc év közti fiatalkorúakat, valamint a tizennyolc éven felüli nőket az üzemtulajdonos egyszerű bejelentés alapján éjjel is foglalkoztathatja, ha ez fenyegető baleset, vagy elemi kár elhárítása, illetve bekövetkezett üzemzavar, vagy elemi kár jóvátétele érdekében, avagy az üzemnek előre nem látható, időszakonkint nem ismétlődő, erőhatalom következtében előálló megszakítása esetében, illetve járvány esetén annak leküzdése érdekében mulhatat-

lanul szükséges. A bejelentést az éjjeli foglalkozás megkezdésétől számított huszonnégy órán belül kell megtenni.

Ez a § a nyilt árusítási üzletekre nem vonatkozik.

16. §. A férfinemhez tartozó tizenhat éven felüli fiatalkorúak olyan munkáknál, amelyek megszakítást nem tűrnek, éjjel is foglalkoztathatók.

Az első bekezdés alá eső üzemeket, az éjjel végezhető munkákat és az időszakot, amelyben végezhetők, az illetékes miniszter rendelettel állapítja meg.

A tizenhat éven felüli férfiak, akiknek éjjeli foglalkoztatása ezelőtt nem volt korlátozva, e § szerint a megszakítást nem tűrő üzemekben — melyek kormányhatóságilag fognak megállapíttatni — foglalkoztathatók lesznek. Ez a rendelkezés a fiatalkorúak éjjeli ipari munkájáról szóló egyezményen alapszik, amelyben azonban az is ki van fejezve, hogy éjjeli foglalkoztatásuk csak a következő üzemekben engedhető meg: „a) vas- és acélművekben olyan munkáknál, amelyekben váltakozó lángjáratú és regenerációs kemencék vannak használatban, továbbá vasbádognak és vassodronynak horganyozásánál (az izzító-helyiségek kivételével) b) üveggyárakban; c) papírgyárakban; d) nyerscukorgyárakban; e) aranyércek tisztításánál és kivonásánál". A kiadandó miniszteri rendeletnek tehát ezt a korlátozást figyelembe kell vennie s ezen túl engedményeket nem tehet. A nemzetközi egyezményeket ugyanis csak egészükben lehet és kell elfogadni s rajtuk változtatni nem lehet. (L. az Indokolást.)

17. §. A pénzügyminiszter, mint főbányahatóság megengedheti, hogy a kőszén- és barnaszénbányákban a férfinemhez tartozó tizenhat éven felüli fiatalkorúak esti tíz és reggeli öt óra között is foglalkoztathatók legyenek, azzal a korlátozással, hogy nekik két műszak között hetenkint legfeljebb háromszor legalább tizenhárom órai, rendszerint azonban tizenöt órai pihenő időt és minden éjjeli munkában töltött hét után felváltva nappali beosztással járó munkahetet kell biztosítani.

18. §. Ha a közérdek különösen súlyos körülmények folytán megkívánja, az illetékes miniszter az éjjeli munka tilalmát a férfinemhez tartozó tizenhat és tizennyolc év közti fiatalkorúakra felfüggesztheti.

19. §. A kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel, valamint a népjóléti és munkaügyi miniszterrel egyetértően megengedheti, hogy szállodákban, továbbá vendéglőkben, kávéházakban és más oly üzletekben, amelyekben élelmicikkeket az üzletben való elfogyasztásra állítanak elő és szolgáltatnak ki, tizennyolc évesnél idősebb nők esti tíz és reggeli öt óra közt is foglalkoztathatók legyenek.

A kereskedelemügyi miniszter megengedheti, hogy a kereskedelmi üzemek leltározási munkáinál tizennyolc évesnél idősebb nők egy-egy évben legfeljebb három éjjelen esti tíz és reggeli öt óra között is foglalkoztathatók legyenek.

Az első, valamint a második bekezdés alapján az esti tíz és reggeli öt óra közt foglalkoztatott nők napi munkaóráinak számát a kereskedelemügyi miniszter a munkaadó és a munkás érdekképviseletek meghallgatása után rendelettel megállapíthatja.

Az első bekezdésben foglalt üzletekben ezelőtt a nők éjjeli foglalkoztatása nem volt megtiltva, mert az 1911. évi XIX. t.-c. 2. §-a kifejezetten kivette a törvény hatálya alól a vendéglőket, kávéházakat s általában az olyan üzleteket, amelyek élelmicikkeket az üzletben való elfogyasztásra állítanak elő és szolgáltatnak ki. A jelen törvény nem tesz kivételt, azonban a kormányhatóságot felhatalmazza arra, hogy rendelettel megengedje a tizennyolc éven felüli nők éjjeli foglalkoztatását a fenti üzletekben. Hasonlóan megengedheti a kereskedelemügyi miniszter a kereskedelmi üzemek leltározási munkáinál való foglalkoztatásukat ugyan, legfeljebb csak három éjjelen egy-egy évben.

A multban az sem volt eltiltva, hogy oly üzemekben, melyekben csak a vállalkozó család tagjai foglalkoztak, a nők éjjel is dolgozzanak. A jelen törvény e tekintetben nem tesz kivételt.

A törvény felhatalmazza a kereskedelemügyi minisztert

arra, hogy az ezen § alapján éjjel foglalkoztatott nők nappali munkaóráit megállapíthassa. Itt a miniszter meghallgathatja a munkaadó- és munkás-érdekképviseleteket is.

20. §. Olyan nőnek, aki saját gyermekét szoptatja, a napi munkaszakon belül legalább egy óra szünetet, még pedig legalább két megfelelő részletben kell engedni, abból a célból, hogy csecsemőjét elláthassa.

A nemzetközi egyezményen alapuló jelentős szociális intézkedés.

21. §. Az illetékes miniszter a munkaadó és a munkavállaló meghallgatása után bizonyos üzemek vagy munkák veszélyeinek, vagy az egészségre gyakorolt káros következményeinek lehető elhárítása érdekében az ily üzemekben vagy munkákkal foglalkoztatott fiatalkorúak és nők napi munkaidejének leghosszabb tartamát megállapíthatja.

Az olyan üzemekben, amelyekben az előbbi bekezdés alapján kell rendelkezni, gyermekeknek alkalmazását el kell tiltani.

A 10. § d) pontjából folyó rendelkezés, melynek az a célja, hogy bizonyos üzemekben, bizonyos helyiségekben vagy munkáknál a nők vagy fiatalkorúak alkalmazásának eltiltása mellőzhető legyen a munkaidő leszállítása útján.

22. §. A munkaadó nem engedheti meg, hogy a jelen törvény hatálya alá tartozó alkalmazottja, olyan időben, amikor annak a vállalatában, üzemében vagy foglalkozásában nem szabad dolgoznia, mellékkereset céljából saját számlájára ott tovább dolgozzék.

A jelen törvény hatálya alá tartozó más munkaadó sem foglalkoztathatja az ilyen alkalmazottat oly időben, mikor azt a jelen törvény értelmében foglalkoztatni tilos.

23. §. Az elsőfokú hatóság az éjjeli munkaszünetnek kivételes megrövidítésére (13. §.) adott engedélyt, illetőleg az erre vonatkozó jogerős határozatot, továbbá a tizenhat éven felüli fiatalkorúaknak és a tizennyolc éven felüli nőknek kivételes éjjeli foglalkoztatásáról tett bejelentéseket (15. §.),

amennyiben iparfelügyelői ellenőrzés alá tartozó üzemről van szó, az iparfelügyelővel közölni, a kiadott engedélyekről, valamint a tett bejelentésekről pedig az illetékes miniszter által meghatározott módon jegyzéket vezetni köteles.

24. §. A munkaadó köteles üzemének meghatározott olyan helyén, amelyhez minden alkalmazott könnyen hozzáférhet, ha pedig a munkát nem zárthelyiségben, de meghatározott helyen végzik, a foglalkoztatásnak színhelyén, olvasható munkaidőrendet kifüggesztve tartani.

A munkaidőrendben fel kell tüntetni a munkaadó munkahelyén foglalkoztatott gyermekek, fiatalkorúak és nők munkaidejét és pedig a munkanapokat, a munkaidő kezdetét és végét, valamint a napi munkaszakokon belül és a hetenkint adandó szüneteket.

A különböző munkaidőbeosztással dolgozó alkalmazottak munkaidőrendjét külön kell feltüntetni. Az üzem munkaügyi felügyeletével megbízott hatóság elrendelheti, hogy a munkaadó a munkaidőrendnek azt a részét, mely az egy-egy helyiségben alkalmazottakra vonatkozik, az illető helyiségben is kifüggesztve tartsa.

A 13., 15. és 17. §-okban, továbbá a 14., 16., 18. és 19. §-ok alapján kibocsátott rendeletben megjelölt eseteken kívül a munkaadó az alkalmazottakat csak a munkaidőrendben megállapított munkaidőben foglalkoztathatja. Ha az eltérés a munkaidőrendben megállapított munkaidőtől hatósági engedélyen alapul, a munkaadó a hatósági engedélyt, vagy annak teljes szövegű másolatát az engedélyezett idő tartamára a munkaidőrend mellé kifüggeszteni köteles.

Az illetékes miniszter a kisebb vállalatokat és üzemeket a jelen szakaszban megszabott kötelességek teljesítése alól általános hatályú rendelettel felmentheti.

A munkaidőrendre egyaránt szüksége van az érdekelt munkásnak és az ellenőrző hatósági közegnek. Megjegyzendő, hogy emellett még érvényben van az 1884. évi XVII. t.-c. 113. §-a is, mely szerint a gyárak műhelyeiben munkarendet kell kifüggesztve tartani. A munkaidőrend kifüggesztéséről szóló

rendelkezés a nőkre nézve azelőtt is fennállott; a jelen törvény a védettkorúakra is kiterjeszti.

25. §. Ha a munkaadó a megállapított munkabérből bármily címen levon, a munkabér esedékessége alkalmával a gyermeknek, fiatalkorúnak, vagy nőnek írásbeli elszámolást köteles adni, amelyben a megállapított és a megszolgált munkabér mellett az abból történt levonást jogcímek szerint részletesen feltüntetni köteles.

26. §. Az illetékes miniszter elrendelheti, hogy bizonyos vállalatokban, üzemekben és foglalkozásokban a készpénzben megállapított munkadíj gyermeknek, fiatalkorúnak és nőnek csak bérkönyv (bérlap) használata mellett fizethető ki.

A munkaadó költségmentesen köteles a bérkönyvet (bérlapot) az alkalmazottnak kiszolgáltatni.

Ahol a bérkönyv (bérlap) használata kötelező, nem időszerint díjazott munka esetében nemcsak a kifizetett munkadíjat, hanem kiadása alkalmával magát az üzemen kívül elvégzésre kiadott munkát is be kell a bérkönyvbe (bérlapba) jegyezni.

A bérkönyv (bérlap) tartalmát és használásának módját egyebekben az illetékes miniszter rendelettel szabja meg.

27. §. Az illetékes miniszter bizonyos vállalatok, üzemek és foglalkozások tekintetében elrendelheti, hogy abban a helyiségben, amelyben gyermeknek, fiatalkorúnak vagy nőnek olyan munkát adnak ki, amelyet a munkaadó munkahelyén kívül kell elvégezni, vagy ilyen alkalmazottól a munkaadó munkahelyén kívül végzett munkát vesznek át, az egyes munkálatokért fizetendő díjaknak a jegyzékét, az elszámolás módját, a munkaeszközök és az anyag szolgáltatására vonatkozó feltételeket, továbbá az ilyen munkavállalóknak a munkaviszonyból származó jogaira és kötelességeire vonatkozó egyéb adatokat a munkavállalóknak hozzáférhető helyen, olvasható módon, állandóan kifüggesztett hirdetménybe kell foglalni.

Az előző bekezdésben megjelölt hirdetményre rá kell

vezetni annak keltét, ha hatályba más napon lép, a hatálybalépés napját és a munkaadó aláírását.

A 25—27. §-ok a munkabér védelmét szolgálják. A 26. és 27. §-ok rendelkezései önként értetődően csak azokkal a vállalatokkal, üzemekkel és foglalkozásokkal szemben fognak érvényesíttetni, amelyeknél azok szükségeseknek fognak mutatkozni.

Ezek mellett még érvényben vannak az 1884. évi XVII. t.-c. 118—120. §-ai is.

28. §. Az illetékes miniszter oly vállalatokban, üzemekben és foglalkozásokban, amelyekben az az illendőség és az erkölcs megóvása végett szükséges, a gyermek, fiatalkorú vagy nő munkája díjazásának módja és mérve, vagy ezek megállapításának módja tekintetében rendelettel intézkedhetik.

Az illetékes miniszter rendelettel intézkedhetik az iránt is, hogy a munkával járó bizonyos költségek ne legyenek a gyermekre, fiatalkorúra vagy nőre róhatók és hogy a munkaadó bizonyos szolgáltatásokat munkabérképen vagy egyáltalán ne nyujthasson az ilyen alkalmazottnak.

Vannak vállalatok, üzemek és foglalkozások, amelyekben a munka díjazásának módja és mértéke, az illendőség és az erkölcs szempontjából, kifogás alá esik. Előfordulhat az is, hogy a munkaadó a munkával járó bizonyos költségeket az alkalmazottaira hárít, úgyszintén az is, hogy munkabérképpen vagy egyébként olyan szolgáltatásokat juttat az alkalmazottnak, amelyek az alkalmazott megkárosítására vezetnek. E szakasz megteremti a lehetőséget arra, hogy ezeknek a visszásságoknak leküzdése érdekében a szükséges intézkedések megtehetők legyenek.

29. §. A 25—28. §-ok rendelkezései nem terjednek ki az olyan vállalatra, üzemre, foglalkozásra, amelyben a munkaadón kívül csupán annak vele egy háztartásban élő felesége, lemenő rokona vagy az unokatestvérnél nem távolabb oldalrokona, gyámoltja vagy hatóságilag gondozására bízott nevelt gyermeke dolgozik.

A munkabér védelmére vonatkozó rendelkezéseket mel-

lőzni lehet olyan üzemekben, amelyekben kizárólag családtagok dolgoznak.

30. §. A munkaadó köteles az általa foglalkoztatott gyermekekről, fiatalkorúakról és nőkről azok nevét, születésének helyét, évét, hónapját és napját feltüntető jegyzéket vezetni és ezt az illetékes közigazgatási hatóságnak, továbbá a munkaügyi felügyeletre illetékes hatóságnak kívánatára bármikor bemutatni. Az 1. §. 2. pontjában megjelölt üzemekre vonatkozólag a jegyzéket az illetékes bányakapitányságnak kell bemutatni.

Az előbbi bekezdésben megjelölt jegyzék vezetésének módját az illetékes miniszter rendelettel szabályozza. A kisebb vállalatokat és üzemeket az illetékes miniszter a jegyzék vezetésének kötelezettsége alól rendelettel felmentheti.

Ez a rendelkezés az ellenőrzés céljából szükséges, mert az általános munkásjegyzékekből sokszor nehézségbe ütközik például a fiatalkorúak és gyermekek korának megállapítása s ezért számos visszaélésre nyílt alkalom.

31. §. A hatóságok, amelyek a jelen törvény értelmében eljárni hivatottak, a következők:

1. az 1. §. 1., 3., 4. és 6. pontjaiban említett vállalatok, üzemek és foglalkozások tekintetében az iparhatóságok;

2. az 1. §. 5. és 7. pontjaiban említett vállalatok, üzemek és foglalkozások tekintetében a vasúti és hajózási főfelügyelőség;

3. az 1. §. 8. pontjában említett vállalatok, üzemek és foglalkozások tekintetében az illetékes postaigazgatóság, illetőleg a postavezérigazgatóság;

végsőfokon az 1. §. 1., 3., 4., 5., 6., 7. és 8. pontjaiban említett vállalatok, üzemek és foglalkozások tekintetében a kereskedelemügyi miniszter;

4. az 1. §. 2. pontjában említett vállalatok, üzemek és foglalkozások tekintetében az illetékes bányakapitányság, végsőfokon a pénzügyminiszter mint főbányahatóság.

32. §. A jelen törvény rendelkezéseinek megtartását a 31. §. szerint elsőfokon eljárni hivatott hatóságok ellenőrzik,

még pedig az 1893:XXVIII. törvénycikk hatálya alá eső üzemekben az iparfelügyelők közreműködésével. Az illetékes miniszter az ellenőrzéssel a rendőrhatóságot is megbízhatja.

Az ellenőrzés hatályossága érdekében szükséges, hogy az ellenőrzés munkájába a rendőrhatóságok is bevonhatók legyenek, főképpen azért, mert a 31. § szerint első fokon eljárni hivatott hatóságok rendszerint nem rendelkeznek elegendő személyzettel ahhoz, hogy az ellenőrzést megfelelően elláthassák s mert az ellenőrzésnek sok olyan tényre kell kiterjeszkednie, amelyek megvizsgálása a rendőrségnek inkább van módjában.

33. §. Az illetékes miniszter bizonyos vállalatok, üzemek és foglalkozások tekintetében elrendelheti, hogy azoknak helyiségeibe az e törvényben foglalt rendelkezések megtartásának ellenőrzése céljából az illetékes hatóság közegei közül csak tisztviselő léphessen be, altiszt és legénységhez tartozó személy pedig csak akkor, ha ezt a jogát az illetékes hatóság írásbeli felhatalmazásával igazolja.

Ha a munka magánlakásban vagy oly helyiségben folyik, amelybe csak magánlakásokon át lehet bejutni, az e törvényben foglalt rendelkezések megtartásának ellenőrzése céljából a munka színhelyére esti nyolc és reggeli nyolc óra közt, a lakó tiltakozása esetében, csak az illetékes hatóság írással igazolt felhatalmazásával szabad belépni.

Egyebekben az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőkről szóló 1893 : XXVIII. törvénycikk 20—30. §-ait megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha az e törvényen alapuló ellenőrzést nem iparfelügyelő gyakorolja.

Az 1884:XVII. törvénycikknek 127. §-a az elsőfokú iparhatóságnak a jelen törvényben megállapított hatáskörébe nem terjed ki.

Az ipari és gyári alkalmazottak balesetelleni védelméről és az iparfelügyelőkről szóló 1893. évi XXVIII. t.-c. 20—30. §-aiban az iparfelügyelői vizsgálati eljárást szabályozza s meghatározza, hogy a vizsgálatok alkalmával az iparfelügye-

lőt milyen jogok illetik meg és milyen kötelességek — például a hivatali titok legszigorúbb megtartása — terhelik.

A 31. § 2., 3. és 4. pontjaiban megjelölt hatóságokat e § kötelezi arra, hogy a vizsgálatok alkalmával az iparfelügyelőkre kötelező törvényes szabályoknak megfelelőleg járjanak el.

Az 1884. évi XVII. t.-c. 127. §-ában az ipartestületnek azok a feladatai vannak megjelölve, amelyeket mint az iparhatóságok átruházott teendőit végzik. E § értelmében az iparhatóságoknak a jelen törvényben megállapított hatásköre nem ruházható át az ipartestületekre, azok tehát ezekben az ügyekben nem járhatnak el az iparhatóságok helyett.

34. §. Amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és száz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó:

L. az 1928. évi X. t.-c. 5. §-át.

a) aki a tényleges napi munkaidőnek tartamára, vagy a napi munkaszakon belül nyujtott szüneteknek, vagy a napi munkaszak után egyhuzamban nyujtandó szünetnek, vagy a heti munkaszünetnek beosztására és tartamára nézve a munkaidőrend (24. §.) rendelkezéseitől e törvényben vagy e törvényen alapuló rendeletben, illetőleg hatósági engedélyben adott felhatalmazás nélkül a munkások hátrányára eltér;

b) aki a munkaidőrendnek, vagy az ettől való eltérésre adott hatósági engedélyeknek (24. §.), vagy a munkafeltételekre vonatkozó hirdetménynek (27. §.) tartalmára, kifüggesztésére e törvényben vagy e törvény alapján kibocsátott rendeletben megállapított rendelkezéseket megszegi;

c) aki e törvénynek, vagy az e törvény alapján kibocsátott rendeletnek a munkadíj írásbeli elszámolására (25. §.), vagy a bérkönyv (bérlap) tartalmára és használatára (26. §.), vonatkozó rendelkezéseit megszegi;

d) aki a foglalkoztatott gyermekekről, fiatalkorúakról és nőkről e törvény és az annak alapján kibocsátott rendelet rendelkezéseinek megfelelően jegyzéket (30. §.) nem vezet.

Az előző bekezdés alá eső kihágás büntetése kétszáz pengőig terjedhető pénzbüntetés, ha azt olyan egyén követte el, aki ugyanolyan kihágás miatt már meg volt büntetve és büntetésének kiállása óta két év még nem telt el.

L. az 1928. évi X. t.-c. 5. §-át.

35. §. Amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és száz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó:

a) aki az e törvényben (12., 15. §§.), vagy e törvény alapján kibocsátott rendeletben (14., 16—19. §§.), vagy hatósági engedélyben (13. §.) a napi munkának beosztására, vagy a tényleges napi munkaidőnek tartamára (21—22. §§.), vagy a munkaközi szüneteknek (20. §.), vagy a napi munkaszak után egyhuzamban nyujtandó szünetnek beosztására és tartamára megszabott rendelkezéseket megszegi;

b) aki a gyermek, fiatalkorú vagy nő munkája díjazásának módja és mérve, vagy a munkával reájuk hárított költségek, vagy a munkaadó részéről nekik juttatott szolgáltatások tekintetében a jelen törvény alapján (27., 28. §§.) kibocsátott rendeletben, vagy az ilyen rendelet alapján más módon megállapított rendelkezéseket megszegi.

Az előző bekezdés alá eső büntetés öt napig terjedhető elzárás és kétszáz pengőig terjedhető pénzbüntetés, ha azt olyan egyén követte el, aki ilyen kihágás miatt jogerős ítélettel már büntetve volt és büntetésének kiállása óta két év még nem telt el.

L. az 1928. évi X. t.-c. 5. §-át.

Azt a munkaadót, aki az iskola látogatására kötelezett gyermeket vagy fiatalkorút e kötelességének teljesítésében korlátozza (5. §.), az 1921:XXX. törvénycikk, illetőleg az 1922:XII. törvénycikk alapján kell büntetni.

Az a munkaadó, aki az iskola látogatására kötelezett gyermek vagy fiatalkorú munkását az elemi vagy ismétlő iskola látogatásában korlátozza, az 1921. évi XXX. t.-c. 1. §-ába ütköző kihágást követ el és ugyanezen törvény 8., 10. és 11. §-ai alapján és az 1928. évi X. t.-c. értelmében hatszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. Az a munkaadó, aki tanoncát az

iskola látogatásában korlátozza, az 1922. évi XII. t.-c. 94. §-ának első bekezdésébe ütköző kihágást követ el és ugyanezen törvény 128. §-ának 4. pontja alapján és az 1928. évi X. t.-c. értelmében hatszáz pengőig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.

36. §. Amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és kétszáz pengőig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a munkaadó:

L. az 1928. évi X. t.-c. 5. §-át.

a) aki e törvényben a foglalkoztatásra megállapított alsó korhatárnál (4. §.) fiatalabb gyermeket foglalkoztat;

b) aki a foglalkoztatásnak a gyermek, a fiatalkorú vagy a nő testi alkalmassága, vagy ennek orvosi igazolása tekintetében megállapított valamely feltételét nem tartja meg (6. §.), vagy oly üzemben, helyiségben, vagy oly munkával, amelyben, illetőleg amellyel az tilos (7. §.), gyermeket, fiatalkorút, vagy nőt, vagy végül a szülést követő oly időben, amelyben ez tilos (8. §.), nőt foglalkoztat, avagy a szülés előtt álló nőt (8. §. első bekezdése) kérelmére a munka alól fel nem menti;

c) aki a gyermekek, fiatalkorúak és nők testi épségének, vagy erkölcsének megóvása érdekében e törvényben, vagy e törvény alapján kibocsátot rendeletben az üzem berendezésére, a munka végzésére, bizonyos anyagok használatának mellőzésére nézve megállapított rendelkezéseket megszegi (10. §.);

d) aki a 10. §. b—d) pontjai értelmében kiadott rendeletnek, a gyermekeknek, fiatalkorúaknak, vagy nőknek bizonyos üzemekben, bizonyos helyiségekben, bizonyos munkákkal vagy műveletekkel, ezek között a megengedettnél súlyosabb teherrel való foglalkoztatásának eltiltására, vagy e foglalkoztatás feltételeire vonatkozó rendelkezését megszegi;

e) aki az e törvényben vagy az e törvény alapján kibocsátott rendeletben az élelmezés, vagy lakás (11. §.) tekintetében megállapított kötelességeit megszegi.

Az előző bekezdés alá eső büntetés tizenöt napig terjedhető elzárás és kétszáz pengőig terjedhető pénzbüntetés, ha azt olyan egyén követte el, aki ilyen kihágás miatt jogerős ítélettel már büntetve volt és büntetésének kiállása óta két év még nem telt el.

A 34—36. §-ok a büntető rendelkezéseket tartalmazzák, megjelölve a törvény rendelkezéseibe ütköző azokat a cselekményeket és mulasztásokat, amelyeknek elkövetését kihágássá kell nyilvánítani és mint ilyent meg kell torolni.

A törvény a kihágások megtorlására általában pénzbüntetést állapít meg, a 35. és 36. §-okban felsorolt súlyosabb beszámítás alá eső kihágások elkövetőivel szemben azonban, ha ily kihágás miatt már meg voltak büntetve és büntetésüknek kiállása óta két év még nem telt el, a pénzbüntetésen kívül, a 35. §-ban felsorolt esetekben öt napig, a 36. §-ban felsorolt esetben tizenöt napig terjedhető elzárást állapít meg.

A törvény a büntetések kiszabásában egyfelől el akarja kerülni túlzott szigornak alkalmazását, másfelől azonban azáltal, hogy a súlyosabb megítélés alá eső kihágásoknál a visszaesőknek elzárással való büntetését lehetővé teszi, módot nyujt arra, hogy a törvény rendelkezéseinek érvény legyen szerezhető.

A törvény, amint az illető §-oknál említve van, több jelentékeny kérdésnek szabályozását miniszteri rendeletre kénytelen hagyni. Ezeknek a kérdéseknek szabályozásával kapcsolatban is gondoskodni kell büntető szankciók megállapításáról, ez azonban csak a kiadandó rendeletekben történhetik. (Lásd az indokolást.)

37. §. A 34. § 1. bekezdésének c) pontja, valamint a 35. §. 1. bekezdésének a)—b) és a 36. § 1. bekezdésének a)—e) pontjai alapján a pénzbüntetést a kihágás által érintett minden egyes alkalmazott tekintetében külön kell megállapítani. Egy rendőri büntető eljárásból folyólag azonban a pénzbüntetés összege ez alapon sem lehet kétezer pengőnél magasabb.

L. 1928. évi X. t.-c. 6. §-át.

A 34—36. §-ok alá eső kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak hatáskörébe tartozik.

A gyermekek, fiatalkorúak és nők foglalkoztatására vonatkozó rendelkezések megszegésénél nem közömbös, hogy a kihá-

gás hány alkalmazottat érint és indokolt, hogy az, akinek cselekménye vagy mulasztása több alkalmazottat érint, súlyosabban legyen büntethető. A szakasz első bekezdése ennélfogva olyképpen rendelkezik, hogy az itt megjelölt §-okba ütköző kihágások esetében a pénzbüntetést a kihágás által érintett *minden egyes alkalmazott tekintetében külön kell megállapítani*, az egy rendőri, büntető eljárásból folyólag kiszabható legmagasabb összegű pénzbüntetés kétezer pengő. Analóg rendelkezést tartalmaz az 1922. évi XII. t.-c. 129. §-ának első bekezdése is a gyermekeknek a megengedett kor előtt való foglalkoztatása és a tanoncokkal való bánásra vonatkozó szabályok áthágása esetére.

38. §. Ha a 34—36. §-ok alá eső valamely kihágást a munkaadó megbízottja követte el és a munkaadót felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettségének teljesítésében akár szándékos, akár gondatlan mulasztás terheli, kihágás miatt az említett szakaszok szerint a munkaadót is büntetni kell.

A 34—36. §-ok alá eső valamely kihágás miatt nem büntethető az, aki a cselekmény elkövetését rendes gondossággal sem előzhette meg.

Ez a § a munkaadó büntetőjogi felelősségét szabályozza, azokban az esetekben, amikor a kihágást valamely megbízottja követte ugyan el, de a munkaadót felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettségének teljesítésében mulasztás terheli.

39. §. E törvény életbelépésével a hatálya alá tartozó gyermekek, fiatalkorúak és nők tekintetében az 1884. évi XVII. törvénycikk 65. §-a, 115. §-ának utolsó bekezdése. 116. §-a és 117. §-ának második és harmadik bekezdése, úgyszintén az iparüzemekben alkalmazott nők éjjeli munkájának megtiltásáról szóló 1911. évi XIX. törvénycikk hatályon kívül helyeztetnek.

E törvény 4., 12—16., 18. és 19. §-ainak rendelkezései, amelyek a sütőipari munkának szabályozásáról szóló 1923. évi XV. törvénycikk rendelkezéseitől eltérnek, a kenyeret, pék- vagy cukrászsüteményeket előállító iparüzemekre alkalmazást nem nyernek.

A fiatalkorúak éjjeli ipari munkájáról szóló egyezmény 3. cikkének második bekezdése lehetővé teszi, hogy azokban az államokban, amelyekben az éjjeli munka a pékiparban az összes munkásokra nézve törvénnyel el van tiltva, az esti tíz órától reggeli öt óráig terjedő éjjeli pihenő helyett esti kilenc órától reggeli négy óráig terjedő pihenő idő legyen megállapítható. Minthogy az éjjeli munka a pékiparban nálunk az 1923. évi XV. t.-c.-el el van tiltva, az említett lehetőség nálunk is fennáll. Ennélfogva a törvénynek azok a rendelkezései, melyek az 1923. évi XV. t.-c. rendelkezéseitől eltérnek, a kenyeret, pék- vagy cukrászsüteményeket előállító üzemekre nem alkalmaztatnak.

40. §. E törvény életbelépésének időpontját a hatáskörükhöz tartozó vállalatok, üzemek és foglalkozások tekintetében az illetékes miniszterek állapítják meg.

A törvény életbelépésének napját nem állapítja meg, mert csak a végrehajtására vonatkozó rendeletek elkészítése után léphet hatályba. Ezért ez a § az illetékes minisztereket hatalmazza fel arra, hogy a hatáskörükbe tartozó vállalatok, üzemek és foglalkozások tekintetében a törvény életbelépésének időpontját megállapítsák, ami a jelen mű sajtó alá kerülése idejében még nem történhetett meg.

Addig is, míg az megtörténhetik, természetesen a jelen törvény által hatályon kívül helyezett törvényes rendelkezések és az azokon alapuló kormányhatósági rendeletek érvényben maradnak.